



SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı
Bakanlık Yayın No:963

ULAKBİM TR Dizinde Taranmaktadır



Hakemli Dergi

TSHD

Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi

ISSN: 2149-309X-Biannually
<https://edergi.saglik.gov.tr/>
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tshd>
Yıl/Year: 2025 Aralık/December
Sayı/Issue: 26

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ YAŞLI İSTİSMARINA İLİŞKİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Olca GÜLDALİ¹

Pelin ŞATIROĞLU GÜLDALİ²

Gülsüm ÇAMUR³

Makale Bilgileri/ Article info

Makalenin Türü/Article Type: Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi / Date Received: 18.03.2025
Revizyon Tarihi/Date Revised: 07.05.2025
Kabul Tarihi / Date Accepted: 11.07.2025
Yayın Tarihi / Date Published: 17.12.2025
DOI: 10.46218/tshd.1660112

Makale Künyesi/To cite this article:

Güldali, O., Şatiroğlu Güldali, P., & Çamur, G. (2025, Aralık). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (26). 38-59

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Olca GÜLDALİ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD, Samsun.
olca.guldali@oile.gov.tr

Öz

Dünya genelinde yaşlı nüfus oranının yükselişine paralel olarak yaşlı istismarının da artacağı ön görülmektedir. Sosyal hizmet, yaşlı istismarıyla mücadelede önemli yere sahip bir meslek olup yaşlı istismarıyla etkili bir şekilde mücadele edilebilmesi için sosyal hizmet uzmanlarının yeterli bilgi ve farkındalığa sahip olması büyük önem taşımaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırma, ilişkisel tarama modeline dayanan nicel bir araştırmadır. Araştırma verileri, Kişisel Bilgi Formu ve Sağlık Çalışanları İçin Yaşlı İstismarı ve İhmali Riskini Tanılama Ölçeği kullanılarak Ekim 2024 tarihinde online olarak toplanmıştır. Araştırma kapsamında 279 sosyal hizmet uzmanına ulaşılmıştır. Araştırma verileri, SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına yönelik bilgi düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Kadın sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına yönelik bilgi düzeylerinin çalışma sürelerine göre anlamlı farka sahip olduğu, yaşları arttıkça yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin azaldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yaşlı istismarı, Yaşlılarla sosyal hizmet, Sosyal hizmet uzmanlarının bilgi düzeyi.

EXAMINATION OF SOCIAL WORKERS LEVEL OF KNOWLEDGE ON ELDER ABUSE

Abstract

It is predicted that elder abuse will increase in parallel with the rise in the proportion of elderly people worldwide. Social work is an important profession in combating elder abuse, and it is crucial that social workers have sufficient knowledge and awareness to effectively combat elder abuse. This study, which aims to examine the level of knowledge of social workers regarding elder abuse in terms of various variables, is a quantitative study based on a correlational survey model. The research data were collected online in October 2024 using the Personal Information Form and the Scale for Identifying the Risk of Elder Abuse and Neglect for Healthcare Workers. Within the scope of the research, 279 social workers were reached. The research data were analyzed using SPSS 22.0 software. The findings show that the level of knowledge of social workers about elder abuse is generally high. It was determined that female social workers had higher levels of knowledge about elder abuse than male social workers. It was seen that the knowledge levels of social workers about elder abuse had a significant difference according to their working hours, and their knowledge levels about elder abuse decreased as their ages increased.

Keywords: Elderly, Elder abuse, Social work with the elderly, Social Workers' knowledge level.

¹Doktora Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD, ORCID: 0000-0002-5697-4678

²Dr., Sinop Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, pelinn.satiroglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6675-7204

³Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, gcduyan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5116-2462

1. Giriş

Nüfusun yaşlanması, 21. yüzyılda ön plana çıkan en önemli demografik dönüşümlerden biridir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşlı nüfus oranı hızla artmaktadır (Arun, 2014; Uyanık, 2017). Bu kapsamda yaşlılar, demografik açıdan toplumun giderek daha görünür bir kesimi haline gelirken (Ray, Bernard & Phillips, 2009) sağlık ve bakım hizmetlerine erişim, yoksulluk, ayrımcılık, sosyal dışlanma, yalnızlık ve sosyal izolasyon, yaşlıların karşılaştığı önemli sorunlar (Buz, 2015; Kalaycı & Erkoç, 2023; Karakaya & Işıkhan, 2023; Nazlıer-Keser, 2019; Öztürk, 2015) olarak gündeme gelmektedir. Bununla birlikte yaşlı istismarı da yaşlıların karşılaştığı en önemli sorunlardan biri olarak dikkat çekmektedir. Yaşlı istismarı, güven beklentisinin olduğu herhangi bir ilişki içerisinde ortaya çıkan, yaşlının zarar görmesine ya da acı çekmesine neden olan münferit ya da tekrarlanan eylem ya da uygun olmayan davranış olarak tanımlanmaktadır (Manoj, 2017; WHO & INPEA, 2002; WHO, 2002a, 2002b, 2008). Yaşlı istismarı hiç şüphesiz yeni bir olgu olmamasına rağmen sosyal sorun olarak gündeme gelmesi ve tartışma konusu olması görece yenidir. Yaşlı istismarının literatürde ilk kez tartışma konusu olması 1970’lerde “granny battering (kadın yaşlı istismarı)” ve “battered older person syndrome/battered elder syndrome (istismara maruz bırakılan yaşlı sendromu)” kavramlarına referansla başlamıştır (Baker, 1975; Block & Sinnott, 1979; Burston, 1975; Choi ve Mayer, 2000; Lachs & Pillemer, 2015). Yaşlı istismarı hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde görülen (WHO, 2002a); küresel olarak farkına yeni varılan, kamunun, politika yapıcılarının, sosyal refah kurumlarının ve sağlık bakım sistemlerinin ivedilikle ilgi göstermesi ve harekete geçilmesi gereken yaygın ve ciddi (Pillemer vd., 2016; Yon vd., 2017) bir sosyal sorun ve insan hakları ihlalidir. Dünya genelinde yaşlı nüfus oranında yaşanan artışla birlikte yaşlı istismarının da artacağı ön görülmektedir (Almakki, Alshehri & Abdel Wahab, 2020; Fearing vd., 2017; Marshall vd., 2020; Pillemer vd., 2016). Araştırmalar, yaşlı istismarının bölgesel, kültürel ve sosyopolitik koşullara bağlı olarak farklılık göstermekle birlikte dünya çapında yaygın bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır (Williams, Davis & Acierno, 2017). 28 ülkede yapılan 52 çalışmayı kapsayan bir sistematik derleme ve meta analiz çalışmasına göre 6 yaşlıdan 1’inin (% 15,7) istismara maruz kaldığı (Yon vd., 2017); 17 ülkeden 20 çalışmanın incelendiği bir araştırmada yaşlı istismarının yaygınlık oranının % 2,2 ile % 43,7 arasında değiştiği (Schuster & Krahé, 2016) görülmüştür. Benzer şekilde, 9 çalışmanın değerlendirildiği bir sistematik derleme ve meta analiz çalışmasına göre kurum bakımında kalan yaşlıların % 33,4’ün psikolojik istismara, % 14,1’inin fiziksel istismara, % 13,8’inin ekonomik istismara, % 11,6’sının ihmale ve % 1,9’unun ise cinsel istismara maruz kaldığı (Yon vd., 2019) ortaya konulmuştur. Portekiz’de 1.123 kişiyle yapılan bir çalışmaya göre aile ortamında istismara maruz kalan yaşlıların oranının % 12,3 olduğu, yaşlıların % 6,3’ünün hem psikolojik hem de ekonomik istismara, % 2,3’ünün fiziksel istismara, % 0,4’ünün ihmale ve % 0,2’sinin cinsel istismara maruz kaldığı, eğitim düzeyi, yaş ve işlevsellik durumunun istismarla önemli ölçüde ilişkili olduğu (Gil vd., 2015) saptanmıştır. İran’da 15 çalışmanın dahil edildiği bir sistematik derleme ve meta analiz çalışmasına göre yaşlı istismarı genel yaygınlık oranının % 48,3, en yaygın

istismar biçiminin ihmal olduğu (Abdi, Tarjoman & Borji, 2019) belirlenmiştir. Benzer şekilde, Türkiye’de 309 yaşlıyla yapılan bir araştırmaya göre yaşlıların % 64,1’inin duygusal istismara, % 26,9’unun ihmal ve terk edilmeye, % 12,6’sının ekonomik istismara ve % 0,3’ünün cinsel istismara maruz kaldığı (Daşbaşı & Işıkkhan, 2017); ayrıca ülkemizde yapılan bir sistematik derleme çalışmasına göre yaşlıların genellikle aile üyeleri tarafından istismar edildiği (Löğ, 2015) tespit edilmiştir. Tüm bu bulgular, yaşlı istismarının “bir salgın haline gelme potansiyeline” sahip (Rovi vd., 2009: 354) bir olgu ve küresel açıdan ivedilikle müdahale edilmesi gereken bir insan hakları ihlali olduğuna işaret etmektedir.

Yaşlı istismarı, genellikle yakınları veya formel bakım verenler tarafından yaşlılara yönelik uygulanan yaygın bir şiddet türüdür (Donovan & Regehr, 2010). Yaşlıya formel veya enformel bakım verenin, yaşlının tehlikelerden korunması ya da yaşlının temel gereksinimlerinin karşılanması konusunda yükümlölüklerini yerine getirmemesi, bir başka değişle yaşlının bakım veren tarafından ihmal edilmesi de, yaşlı istismarı kapsamında değerlendirilmektedir. Yaşlının kendisini ihmal (self-neglect), yani yaşlının kendi sağlığını ve güvenliğini risk ve tehlikeye atacak davranışlarda bulunması da yaşlı istismarı kapsamında yer almaktadır. Bakım veren kişı veya vasisi tarafından yaşlının terk edilmesi de bir istismar biçimi olarak değerlendirilmektedir (Choi & Mayer, 2000; Dong vd., 2013; Donovan & Regehr, 2010; Felton & Polowy, 2015; Pillemer vd., 2016). Bu bağlamda yaşlı istismarı, yaşlının fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel açıdan acı çekmesine veya zarar görmesine neden olan her türlü şiddet/kötü muamele, ihmal, kendini ihmal ve terk edilme durumlarını kapsayan karmaşık ve çok boyutlu bir olguyu ifade etmektedir.

Yaşlılar aile içinde, huzurevi, bakım merkezi, hastane gibi kurumlarda ve kamusal alanlarda fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel istismarın yanı sıra ihmal (bakım verenin ihmal veya yaşlının kendisini ihmal) ve terk edilmeyi de içeren çeşitli istismar biçimlerine (Dong vd., 2013; Johannesen & LoGiudice, 2013; WHO, 2002a) maruz kalabilmektedir. Fiziksel istismar, yaşlının fiziksel açıdan acı çekmesine, yaralanmasına veya ölümüne neden olan veya olabilecek olan davranış ve eylemleri ifade etmektedir. Yaşlıya tokat atmak, yaşlının boğazını sıkmak, kolunu bükmek, yaşlının vücudunda sigara söndürmek vb. davranış ve eylemler, fiziksel istismar biçimleri arasında yer almaktadır. Psikolojik istismar, yaşlının duygusal ve psikolojik açıdan acı çekmesine ya da zarar görmesine neden olan davranış ve eylemlerle ilişkilidir. Yaşlıyı korkutmak, tehdit etmek, aşağılamak, yaşlının davranışlarını kontrol etmek vb. davranış ve eylemler, psikolojik istismar biçimleri arasında yer almaktadır. Cinsel istismar, yaşlının cinsel açıdan acı çekmesine ya da zarar görmesine neden olan davranış ve eylemleri ifade etmektedir. Yaşlıya cinsel tacizde bulunmak, tecavüz etmek vb. eylemler cinsel istismar örnekleri arasında yer almaktadır. Ekonomik istismar, yaşlının maaşına, parasına veya değerli eşyaları ve malına tehdit, hile ya da zorla el koymayı ve kötüye kullanmayı içermektedir. Tehdit, hile ya da zorla yaşlının mal varlığını üzerine geçirmek, yaşlıya kredi çekertmek vb. davranış ve eylemler, ekonomik istismar kapsamındadır. İhmal, yaşlının bakımından sorumlu olan kişinin, yaşlının temel gereksinimlerinin karşılanması ve yaşlının çeşitli tehlike ve risklerden korunması konusunda görev ve

sorumluluklarını yerine getirmemesi veya zamanında ve gerektiği gibi yapmamasını ifade etmektedir. Yaşlının uzun süre evde tek başına bırakılması, rutin sağlık kontrolüne götürülmemesi, bezinin uzun süre değiştirilmemesi gibi durumlar, yaşlı ihmali kapsamındadır. Kendini ihmal, yaşlının bilgi eksikliği, önyargı, yalnızlık, depresyon vb. psiko-sosyal durumlar ve/veya demans gibi nörolojik sorunlar nedeniyle yaşamını, sağlığını ve güvenliğini riske ve tehlikeye atacak tutum ve davranışlarda bulunmasıyla ilişkilidir. Yaşlının düzenli sağlık kontrolüne gitmemesi, tıbbi tedavi planına uygun hareket etmemesi, sağlıksız bir ortamda yaşamakta ısrar etmesi gibi tutum ve davranışlar, kendini ihmale örnek olarak gösterilebilir. Terk ise yaşlının bakımından sorumlu kişi veya yakınları tarafından yaşlının yaşamını, sağlığını ve güvenliğini doğrudan veya dolaylı olarak riske ve tehlikeye atacak şekilde yalnız veya tek başına bırakılmasını ifade etmektedir. Yaşlının sokağa terk edilmesi, hastanede bırakılarak bir daha ilgilenilmemesi, huzurevine yerleştirildikten sonra bir daha aranıp sorulmaması ve ziyaret edilmemesi gibi durumlar terk kapsamındadır.

Her sosyo-ekonomik düzeydeki aile (WHO, 2002b) ve toplumda görülen yaşlı istismarı, yaşlıların fiziksel ve psiko-sosyal sağlığına ve iyilik haline ciddi düzeyde zarar veren bir olgudur. Yaşlı istismarı, yaşlı açısından dikkate değer düzeyde yaralanma, hastalık, üretkenlik kaybı, yalıtılmışlık, çaresizlik, yaşam kalitesinde azalma, hastaneye yatırılma ve huzurevine yerleştirilmede artış, intihar ve ölüme neden olabilmektedir (Almakki, Alshehri & Abdel Wahab, 2020; Lachs & Pillemer, 2015; WHO, 2002a). Aşırı korku, endişe, güvensizlik, öfke, depresyon, açıklanamayan fiziksel yaralanmalar, morluklar, çürükler, bası yaraları, sıvı kaybı (dehidrasyon), beslenme eksikliği, kötü hijyen, uygunsuz giyinme, reçete edilmemiş veya aşırı dozda ilaç kullanımı, para ve değerli eşyaların kaybı, yaşlı istismarının emareleri arasında yer almaktadır (ACE & CLOE, 2019; Dedeli, Yıldız & Kıyançicek, 2013; Kissal ve Beşer, 2009). Bu tür emarelerin yaşlı istismarına işaret edebileceği göz önünde bulundurularak söz konusu emarelere dikkatle ve şüpheyile yaklaşılmaları hayati önem taşımaktadır.

Yaşlı istismarının çoğunlukla (% 80) bildirilmediği belirtilmektedir (WHO, 2008). Yaşlılar inkar, utanç, aşağılanma, maruz kaldıkları istismarın yeterince önemsenmeyeceği endişesi, istismara yeniden maruz kalma, aile dayanışmasının bozulması, bakım desteğinden yoksun kalma endişesi, kurum bakımına yerleştirilme (DPT, 2007; Işıl Gül, 2018; Scheidel vd., 2012; Yaffe vd., 2008) ve damgalanma korkusu gibi nedenlerden dolayı maruz kaldıkları istismarı gizleyebilmektedirler. Yaşlıların istismar içeren davranışların farkında olmaması veya istismarı normalleştirmesi, bilişsel yetersizlik, dil bariyeri gibi etmenler, yaşlı istismarının bildirimi ve tespit edilmesini güçleştirmektedir. Yaşlı istismarına yönelik bilgi eksikliği, açık tespit ve bildirim prosedürlerinin olmaması, personel ve kaynak yetersizliği, yaşlıların mahremiyet hakkını koruma eğilimi, şiddet ve istismara ilişkin kültürel önyargı ve tutumlar, yaşlı ayrımcılığı (Penhale, 1993) vb. çeşitli faktörler, sağlık ve sosyal hizmet personeli tarafından yaşlı istismarının tespiti, bildirimi ve önlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, yaşlıların maruz kaldığı istismar döngüsünün devam etmesine neden olmakta ve yaşlı istismarına yönelik erken müdahaleyi güçleştirmektedir.

Yaşlı istismarıyla ilgili çeşitli kişisel, ilişkisel, çevresel ve toplumsal/kültürel risk faktörleri bulunmaktadır. Yaşlının sağlık durumunun kötü olması veya engelinin bulunması gibi kişisel özellikleri, yaşlının savunmasızlığı ve bağımlılığını artırabilmektedir. İstismarda bulunan kişinin özellikleri (örneğin madde bağımlılığı sorunları) ve mağdurla olan ilişkisi (örneğin ekonomik bağımlılık) gibi ilişkisel faktörler, yaşlının istismara maruz kalmasına neden olabilmektedir. Fiziksel ve sosyal izolasyon gibi çevresel faktörler, yaşlının istismara maruz kalma olasılığını artırabilmektedir. Son olarak, yaşlı ayrımcılığı, cinsiyetçilik gibi toplumsal ve kültürel faktörler, yaşlıların istismara maruz kalmasına neden olabilmektedir (Poole & Rietschlin, 2012). Bu bağlamda, yaşlı istismarıyla ilgili koruyucu ve önleyici hizmetlerin geliştirilmesi açısından risk faktörlerinin birbiriyle ilişkili ve çok yönlü doğasını göz önünde bulundurmak önemlidir.

Yaşlı istismarı, politika ve uygulama düzeyinde önleme, tespit ve müdahale stratejileri gerektiren bir sosyal sorundur (Fearing vd., 2017). Yaşlı nüfusun dünya genelinde giderek artması nedeniyle yaşlıların istismara karşı korunması küresel açıdan öncelikli politikalar arasında yer almaktadır (United Nations, 2002; WHO, 2002b). Yaşlı istismarıyla mücadele son yıllarda ülkemiz açısından da öncelikli sosyal politika gündemlerinden biri olarak dikkat çekmektedir (DPT, 2007; Yaşlanma Vizyon Belgesi, Tarihsiz). Yaşlı istismarıyla mücadele, adalet görevlilerini, kolluk kuvvetlerini, sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarını, yaşlıları ve ailelerini vb. içeren çok sektörlü ve çok disiplinli bir yaklaşımı gerektirmektedir (WHO, 2002a). Bu bağlamda, ülkemizde yaşlı istismarını çok yönlü olarak ortaya koyan kapsamlı araştırmalara, yaşlıların istismardan korunmasına yönelik koruyucu, önleyici ve rehabilite edici etkili ve kapsayıcı politika ve uygulamalara, yaşlı istismarına ilişkin bulgu ve emarelerin zamanında ve doğru bir şekilde tespiti, yaşlı istismarının adli ve idari makamlara zamanında ve uygun şekilde bildirimi ve istismara maruz kalan yaşlılara zamanında ve etkin müdahalede bulunulabilmesi için yaşlılara doğrudan veya dolaylı olarak hizmet sunan doktor, hemşire, sosyal hizmet uzmanı, psikolog vb. meslek elemanlarının bilgi ve becerilerinin artırılması önemli bir gerekliliktir.

Yaşlıları yaygın olarak etkileyen ve sıklıkla bağımlılıklarına neden olan fizyolojik, sosyal ve ekonomik değişimler, yaşlıları insan haklarının ihlal edilmesine karşı savunmasız hale getirdiğinden yaşlıların insan onuru, güvenliği ve özerkliğinin kolayca göz ardı edilmemesi için yaşlıların ihtiyaçlarından ziyade haklarına odaklanmak gerektiği vurgulanmaktadır (Cox & Pardasani, 2017). Bu yaklaşım hak temelli, güçlendirme odaklı ve yaşlı merkezli bir meslek olan sosyal hizmet ile uyumludur. Sosyal hizmet; insan haklarını korumayı, eşitsizlik ve adaletsizliklerle mücadele etmeyi amaçlayan; savunmasız, baskı altındaki ve dezavantajlı birey, grup ve toplulukların kendileri hakkında konuşma, kendileri adına harekete geçme, kendi yaşamlarına yön verme ve güçlenme hakkını savunan bir meslek ve disiplindir (Güldalı & Şatıroğlu Güldalı, 2022; Güldalı & Çamur, 2024). Empati, koşulsuz olumlu kabul, kendi kaderini tayin, farklılıklara saygı, güçlendirme, insan hakları ve sosyal adalet, sosyal hizmet mesleğinin temel değerleri arasındadır. Yaşlı istismarı, yaşlıların insan onuruna yaraşır, saygın ve bağımsız bir yaşam sürme, yeterli ve uygun bakım alma hakkını ihlal eden bir

insan hakları ihlali olup yaşlı haklarının korunması, desteklenmesi ve güçlendirilmesi, yaşlılara yönelik her türlü istismarın ortadan kaldırılması (IFSW, 2008) sosyal hizmet disiplininin temel amaçları arasında yer almaktadır. Genelde yaşlı sorunlarına, özelde ise yaşlı istismarına yönelik hak temelli bir perspektif için sosyal hizmet mesleği ve disiplini önemli bir fonksiyona sahiptir. Yaşlı refahı alanı, bir başka değişle gerontolojik sosyal hizmet, sosyal hizmet mesleği ve disiplininin temel uygulama alanlarından biridir.

Yaşlı istismarının önlenmesinde sosyal hizmet mesleği ve disiplinine de önemli roller düşmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, yaşlılara yönelik kötü muamele belirtilerini tespit etmekten, müdahale, koruyucu ve önleyici hizmetler sağlamaktan sorumlu olan profesyoneller arasında yer almaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, yaşlı istismarının tespiti, koruyucu ve önleyici hizmetlerin sunumu, yaşlı istismarıyla mücadeleye yönelik sosyal politikaların geliştirilmesine katkı sunulması ve etkili müdahale stratejilerinin belirlenerek uygulamaya geçirilmesi konusunda önemli görev ve sorumluluklara sahiptirler (Choi & Mayer, 2000; Lotfi, 2020). Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanları, yaşlıların, ailelerin ve toplumun yaşlı istismarına yönelik farkındalık düzeyinin artırılması, istismar riskine açık olan yaşlılar ve ailelerinin desteklenmesi ve güçlendirilmesi, yaşlıların ve ailelerinin sorun çözme ve başetme kapasitelerinin geliştirilmesi, sosyal destek sistemlerinin harekete geçirilmesi, bakım verenlere psiko-sosyal destek sağlanması, yaşlıların yüksek yararları gereğince istismara maruz kaldıkları ortamlardan uzaklaştırılarak kurum bakımına yerleştirilmesi, istismara maruz kalan yaşlılara yönelik psiko-sosyal destek ve rehabilitasyon hizmetlerinin sağlanması, yaşlıların sağlık ve sosyal hizmetlere erişiminin güçlendirilmesi, koruyucu ve önleyici hizmetlerin geliştirilmesi ve uygulanması, yaşlı haklarının korunması ve geliştirilmesi, savunuculuk, kapsayıcı ve hak temelli yaşlı politikalarının oluşturulması ve geliştirilmesi konusunda mikrodan makroya çeşitli düzeylerde uygulamalar gerçekleştirmektedir.

Sosyal hizmet uzmanları, yaşlı bireylerin haklarını koruma, destek sağlama ve istismarın önlenmesi konusunda önemli bir role sahiptir. Sosyal hizmet uzmanlarının, yaşlı istismarının tespiti, risk faktörlerini belirleme ve önleyici müdahalelerde bulunma konusundaki bilgi düzeyleri, yaşlı haklarının ve refahının korunması açısından hayati önemdedir. Bu kapsamda yaşlı istismarıyla etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi adına sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin yeterli bilgi ve beceriye sahip olması önemli bir gerekliliktir. Gelgelelim, ülkemizde sosyal hizmet literatürü incelendiğinde yaşlı istismarına yönelik çalışmaların arzu edilen düzeyde olmadığı ve konuya akademik açıdan yeterince ilgi gösterilmediği vurgulanmaktadır (Lotfi, 2020). Konuyla ilgili sınırlı sayıdaki araştırmanın yaşlıların istismara maruz kalıp kalmadığını ve yaşlı istismarıyla ilgili risk faktörlerini tespit etmek amacıyla yaşlılarla (Daşbaşı, 2014; Daşbaşı & Işıksan, 2019) ve ailenin yaşlı ihmal ve istismarındaki rolünü değerlendirmek amacıyla yaşlılar ve aileleriyle yapıldığı (Akten, 2018); ancak sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına yönelik bilgi düzeylerini inceleyen herhangi bir araştırmanın bulunmadığı dikkat çekmektedir. Oysa sosyal hizmet uzmanları, ülkemizde ihmal ve istismara maruz kalan veya ihmal ve istismar riskine açık olan yaşlılarla ilgili başvuru ve

ihbarların değerdendirilerek yaşlılarla ilgili uygun sosyal hizmet modelinin belirlenmesinde, yaşlılara yönelik psikososyal destek, kurum bakımı ve rehabilitasyon hizmetlerinin sunumunda yer alan ve önemli rol, görev ve sorumluluklar üstlenen profesyoneller arasında yer almaktadır. Bu nedenle yaşlı refahının korunması, yaşlı istismarıyla etkili bir şekilde mücadele edilebilmesi, yaşlı istismarına yönelik erken tespit, zamanında ve etkili müdahalede bulunabilmesi adına sosyal hizmet uzmanlarının yeterli bilgi ve farkındalığa sahip olması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin ortaya konulması, yaşlı refahının korunması ve yaşlı istismarıyla mücadele açısından önemli bir gerekliliktir. Bu bağlamda bu araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına yönelik bilgi düzeylerini çeşitli değışkenler açısından değerdendirmek amacıyla aşağıdaki araştırma sorusuna cevap aranmış ve aşağıdaki hipotezler (3-6.) test edilmiştir.

1. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri nedir?
2. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri sosyo-demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, eğitim durumuna) göre anlamlı farklılık göstermektedir.
3. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri çalıştıkları sektöre göre anlamlı farklılık göstermektedir.
4. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri çalışma süresine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
5. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri yaşlılık alanında çalışma deneyimine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
6. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri yaşlılıkla ilgili ders alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Ülkemizde sosyal hizmet alanında yaşlı istismarıyla ilgili yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu, mevcut araştırmaların genellikle yaşlılar ve ailelerini odak alan araştırmalardan oluştuğu, sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerini ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırmanın alanındaki ilk ve öncü çalışmalardan biri olarak literatüre katkı sağlayacağı ve bu konuda yapılacak daha kapsamlı araştırmalar için yol gösterici nitelikte olacağı değerdendirilmektedir.

2. Yöntem

Araştırmanın modeline, araştırmanın evren ve örneklemine, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine ve verilerin analizine dair bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeline dayanan nicel bir araştırmadır. Bu araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerini ölçmek, çeşitli değışkenler açısından karşılaştırmak ve elde edilen verilerden genellenebilir sonuçlara ulaşmak amacıyla nicel araştırma yöntemi tercih edilmiş olup

bu doğrultuda iki veya daha fazla değişken arasında belirli bir ilişki olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan “ilişkisel tarama modeli” (Karasar, 2009) kullanılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini ülkemizdeki sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’nin verilerine göre ülkemizde 20.000’i aşkın sosyal hizmet uzmanı bulunmaktadır (Çay, 2023). Araştırmanın örnekleme, <https://tr.surveymonkey.com/mp/sample-size-calculator/> adlı web sayfası kullanılarak % 90 güven düzeyinde ± 5 ’i hata payıyla en az 269 kişi olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak 279 sosyal hizmet uzmanına ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile Özer (2023) tarafından geliştirilen Sağlık Çalışanları İçin Yaşlı İstismarı ve İhmali Riskini Tanılama Ölçeği’nden yararlanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu, 8 sorudan oluşmakta olup yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışılan sektör vb. ile ilgili sorular içermektedir. Araştırma kapsamında kullanılmak üzere gerekli izin alınan Sağlık Çalışanları İçin Yaşlı İstismarı ve İhmali Riskini Tanılama Ölçeği ise, 5’ li Likert tipte olup 18 maddeden ve tek faktörden oluşmaktadır. Tüm ölçek maddeleri olumlu ifadeler içermektedir (Örn. “R4 Yaşlı birey, barınma ve ekonomik açıdan bakım verene bağımlıysa, istismar ve ihmal edilme olasılığı artar”). Ölçeğin, Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı; bakım verenlere ait riskler alt boyutunda .823, sosyo-kültürel riskler alt boyutunda .779 ve yaşlıya ait riskler alt boyutunda .738, toplamda ise .893 olarak bulunmuştur. Sağlık Çalışanları İçin Yaşlı İstismarı ve İhmali Riskini Tanılama Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puan toplamaları ölçek için 18-90 puan arasında değişmektedir. Yaşlıya ait riskler alt boyutu için 6-30 puan arasında, bakım verene ait riskler alt boyutu için 6-30 arasında, sosyo-kültürel riskler alt boyutu için 6-30 puan arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilen puan yükseldikçe sağlık çalışanlarının yaşlı istismarı ve ihmali riskini tanıyabilme düzeyleri yükselmektedir.

Tablo 1. Güvenirlik Analizi

Ölçek	Alfa Değeri	İfade Sayısı
Sağlık Çalışanları İçin Yaşlı İstismarı ve İhmali Riskini Tanılama	0,825	18
Yaşlıya Ait Riskler	0,732	6
Bakım Verene Ait Riskler	0,742	6
Sosyo-Kültürel Riskler	0,644	6

Araştırma kapsamında yapılan güvenirlik analizi sonucuna göre ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı (cronbach alfa) 0,825’tir. Psikolojik bir test için hesaplanan güvenirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2010). Bu bağlamda “Sosyo-Kültürel Riskler” alt ölçeğinin geçerlilik değeri “sınırdan” olarak çıksa da madde içeriklerinin sosyo-kültürel bağlamla uyumu göz önünde bulundurulduğunda bu değer kabul edilebilir düzeyde olduğu

değerlendirilerek Sağlık Çalışanları İçin Yaşlı İstismarı ve İhmali Riskini Tanılama Ölçeği'nin genel iç tutarlılık katsayısının, ölçek puanlarının güvenilirliği için yeterli olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Bu araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 27.09.2024 tarih ve 2024-875 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Araştırma verileri, etik kurul onayı alındıktan sonra 10.10.2024-31.10.2024 tarihleri arasında araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve formları eksiksiz dolduran 279 sosyal hizmet uzmanından Google Forms aracılığıyla online olarak toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde t testi, ANOVA, Pearson Korelasyon ve Regresyon analizlerinden faydalanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde öncelikle araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının sosyo-demografik özelliklerine yer verilecek, ardından yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri çeşitli değişkenler açısından ele alınacaktır.

3.1. Sosyo-Demografik Veriler

Tablo 2. Sosyal Hizmet Uzmanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Sıklık	Yüzdelik (%)
Cinsiyet		
Erkek	128	45,9
Kadın	151	54,1
Yaş	40,75 (Ortalama)	
	11,46 (Std Hata)	
	23-70 (Min-Max)	
Eğitim Durumu		
Lisans	194	69,5
Yüksek Lisans	79	28,3
Doktora	6	2,2
Mesleği İcra Edip Etmeme Durumu		
Evet	253	90,7
Hayır	26	9,3
Çalışılan Sektör		
Kamu	248	88,9
Özel	17	6,1
Sivil Toplum	14	5,0
Yaşlılık Alanında Çalışma Deneyimi		
Evet	160	57,3
Hayır	119	42,7
Yaşlılıkla İlgili Ders Alma Durumu		
Evet	247	88,5
Hayır	32	11,5

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının % 54,1'i kadın, % 45,9'u erkektir. Katılımcıların en küçüğü 23, en büyüğü 70 yaşında olup yaş ortalaması 40,75'tir. Eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların % 69,5'inin lisans, % 28,3'ünün yüksek lisans, % 2,2'sinin ise doktora mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 90,7'si mesleğini aktif olarak icra etmekte olup % 9,3'ü ise mesleğini aktif olarak icra etmemektedir. Çalıştıkları sektöre bakıldığında katılımcıların % 88,9'unun kamu sektöründe, % 6,1'inin özel sektörde, % 5'inin ise sivil toplum sektöründe çalıştığı görülmektedir. Bu durum ülkemizde sosyal hizmet uzmanlarının ağırlıklı olarak kamu sektöründe çalıştığını doğrulamaktadır (Işıkhan, 2016; Zengin vd., 2017). Katılımcıların % 88,5'i sosyal hizmet lisans ve/veya lisansüstü eğitimi görürken yaşlılıkla ilgili ders almıştır. Katılımcıların % 57,3'ünün yaşlılık alanında çalışma deneyimi bulunmaktadır. Katılımcıların sosyal hizmet uzmanı olarak ortalama çalışma süresi 15,16 yıldır.

3.2. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeyleri

Tablo 3. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yaşlı İstismarına Yönelik Bilgi Düzeyleri

Değişken	Toplam Skor	Varyans (std hata)	Min - Max
Sağlık Çalışanları İçin Yaşlı İstismarı ve İhmali Riskini Tanılama Ölçeği	68,51	,02277	2,83 - 5,00
Yaşlıya Ait Riskler Alt Boyutu	23,51	,02938	2,00 - 5,00
Bakım Verene Ait Riskler Alt Boyutu	23,89	,02612	2,67 - 5,00
Sosyo-Kültürel Riskler Alt Boyutu	21,12	,03219	1,83 - 5,00

Sosyal hizmet uzmanlarının bilgi düzeylerinin genel ortalamasının 68,51 puan olduğu tespit edilmiştir. Ölçek alt boyutlarına bakıldığında ise sosyal hizmet uzmanlarının bilgi düzeylerinin yaşlıya ait riskler alt boyutu için ortalama 23,51; bakım verene ait riskler alt boyutu için ortalama 23,89; sosyo-kültürel riskler alt boyutu için ortalama 21,12 puan olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu ve sosyo-kültürel risklere ilişkin bilgi düzeyinin diğer alt boyutlara kıyasla daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Sosyo-kültürel risklere ilişkin bilgi düzeyinin daha düşük olmasının yaşlı istismarının sosyo-kültürel risk boyutlarının tespit edilmesinin daha karmaşık ve sübjektif olmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında sosyal hizmet uzmanlarının, yaşlı istismarını önleme ve müdahalede daha fazla bilgiye ihtiyaç duydukları görülmektedir (Yan vd., 2022). Sosyal hizmet uzmanları, hemşireler, doktorlar ve diğer profesyonellerin iş birliği içinde çalışması gerekmektedir. Ancak çoğunlukla doktor, bakım personeli, hemşire vb. sağlık çalışanlarının yaşlı ihmal ve istismarıyla ilgili bilgi düzeylerini, tanılama ve raporlama çalışmalarını konu edinen çalışmalarda sağlık profesyonellerinin ve yaşlı bakım çalışanlarının yaşlı istismarı ve ihmal belirtilerini tanıma ve risk gruplarını bilme konusundaki farkındalıklarının yeterli olmadığı (Çiftçi vd., 2020) ve çoğunlukla yaşlılarda gözlemlenen fiziksel veya psikolojik belirtileri (çürükler, ezikler, içe kapanma vb.) yaşlanma sürecinin doğal bir sonucu olarak algılama eğiliminde oldukları, bu durumun yaşlı istismarı ve ihmalinin gözden kaçmasına neden olabildiği tartışılmaktadır (Arpacı vd., 2017; Yan vd., 2022). Bununla

birlikte sağlık çalışanları, çoğu zaman yaşlı istismarını sorma ve raporlama konusunda da tereddüt etmektedir (Cooper vd., 2009). Bu durum yaşlı istismarıyla mücadeleyi olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle yaşlı istismarıyla etkili bir şekilde mücadele edilebilmesi adına hem sosyal hizmet uzmanlarının hem de diğer sağlık çalışanlarının bilgi ve becerilerini geliştirmesi önemlidir.

Tablo 4. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeylerinin Sosyo-demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

		Ölçek Toplam Puan				Yaşlıya Ait Riskler				Bakım Verene Ait Riskler				Sosyo-kültürel Riskler			
		Ort.	Std. Hata	F veya t testi	Sig.	Ort.	Std. Hata	F veya t testi	Sig.	Ort.	Std. Hata	F veya t testi	Sig.	Ort.	Std. Hata	F veya t testi	Sig.
Cinsiyet	Erkek	67,25	0,38	$t=2,873$	$P=0,004^*$	22,99	0,50	$t=2,711$	$P=0,007^*$	23,77	0,46	$t=0,703$	$P=0,483$	20,49	0,55	$t=3,046$	$P=0,003$
	Kadın	69,58	0,37			23,94	0,48			23,99	0,42			21,66	0,51		
Mesleği aktif olarak icra ediyor musun?	Evet	68,69	0,38	$t=1,366$	$P=0,173$	23,56	0,49	$t=0,919$	$P=0,365$	23,55	0,46	$t=1,341$	$P=0,181$	21,28	0,53	$t=0,968$	$P=0,334$
	Hayır	66,77	0,39			23,00	0,50			23,23	0,46			20,92	0,60		
Eğitim Durumu	Lisans	68,24	0,38	$F=0,954$	$P=0,386$	23,35	0,55	$F=1,125$	$P=0,326$	23,48	0,40	$F=2,888$	$P=0,057$	21,01	0,54	$F=0,297$	$P=0,743$
	Yüksek Lisans	68,95	0,40			23,33	0,49			23,03	0,45			20,89	0,55		
	Doktora	71,67	0,09			24,67	0,25			25,67	0,50			21,33	0,33		

Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyi kadınlarda ortalama 69,58; erkeklerde ortalama 67,25 olarak ölçülmüş olup cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($t=2,873$ $P=0,004$). Yaşlıya ait riskler alt boyutu için bilgi düzeyi ortalaması kadınlarda 23,94; erkeklerde 22,9 olarak ölçülmüş olup anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t=2,711$ $P=0,007$). Sosyo-kültürel riskler alt boyutunda bilgi düzeyleri erkeklerde ortalama 20,49; kadınlarda 21,66 puan olarak ölçülmüş olup anlamlı farklılık gözlenmiştir ($t=3,046$ $P=0,003$). Öte yandan, bakım verene ait riskler alt boyutunda cinsiyete göre bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu bulgular ışığında kadın sosyal hizmet uzmanlarının erkeklere göre yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar cinsiyetin sağlık ve sosyal hizmet alanlarında empati ve farkındalık düzeyleri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Çetinkaya Büyükbodur vd., 2020; Kırac vd., 2021). Hong Kong’da sosyal hizmet uzmanlarının da dâhil edildiği sağlık çalışanları ile yapılan bir araştırmada, kadın profesyonellerin ihmal ve istismar gibi konulara daha duyarlı ve bu konuda farkındalıklarının yüksek olduğu, kadın profesyonellerin yaşlı istismarını tespit etme oranlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Yan vd., 2022). Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri ölçek geneli ve alt boyutlarında mesleği aktif olarak icra edip etmeme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu durumun sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarıyla ilgili bilgilerinin daha çok teorik bilgiye dayandığı ve mesleki deneyimle zenginleşmediği ifade edilebilir. Mesleğini aktif biçimde icra etmeyen sosyal hizmet uzmanlarının bilgi düzeylerini koruyabildiği görülse de, bu bilginin pratikte nasıl uygulandığı merak konusudur.

Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri ölçek geneli ve alt boyutlarında eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu bulgu yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyinin, katılımcıların eğitim seviyesinden bağımsız olduğunu göstermektedir. Aslında eğitim seviyesi arttıkça bilgi düzeyinin artması beklenirken bu çalışmada böyle bir fark görülmemiştir. Bu durum, yüksek lisans ve doktora eğitiminde yaşlı istismarı olgusunun derinlemesine ele alınmamasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte bilgi düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık göstermemesi, bilgi düzeyi ile ilişkili, örneğin, alan deneyimi, çalışma süresi, mesleki eğitim veya bireysel motivasyon gibi başka faktörlerin daha etkili olduğunu akla getirebilir.

3.3. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin diğer değişkenlere göre dağılımı

Tablo 5. SHU'ların Çalıştıkları Sektöre Göre Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeyleri

Sektör	Ölçek Toplam Puan				Yaşlıya Ait Riskler				Bakım Verene Ait Riskler				Sosyo-kültürel Riskler			
	Ort	Std Hata	F veya t testi	sig	Ort	Std Hata	F veya t testi	sig	Ortalama	Std Hata	F veya t testi	sig	Ortalama	Std Hata	F veya t testi	sig
Kamu	68,60	0,37	F=2,682	P=0,070	23,59	0,48	F=3,397	P=0,035*	23,90	0,43	F=0,085	P=0,918	21,11	0,52	F=3,046	P=0,49*
Özel	65,35	0,43			21,76	0,53			23,65	0,49			19,94	0,60		
STK	70,86	0,45			24,07	0,47			24,00	0,51			22,79	0,66		

Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin genel bilgi düzeyleri kamu sektöründe çalışanlarda ortalama 68,60 puan; özel sektörde çalışanlarda 65,35 puan; sivil toplum sektöründe çalışanlarda 70,86 puan olarak ölçülmüş, ancak gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (F=2,682 P=0,070). Bu durum, sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarıyla ilgili bilgi düzeylerinin genel olarak çalışılan sektörden bağımsız olduğunu göstermektedir. Öte yandan ölçek alt boyutlarına bakıldığında bakım verene ait riskler ve sosyo-kültürel riskler alt boyutu için kamu, özel sektör ya da sivil toplum sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir fark bulunmazken yaşlıya ait riskler alt boyutunda çalışılan sektöre göre sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yaşlıya ait riskler alt boyutunda kamuda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının ortalama bilgi düzeyleri 23,59; özel sektörde çalışanların 21,76 puan; sivil toplum sektöründe çalışanların 24,07 puan olarak ölçülmüş ve anlamlı farklılık bulunmuştur (F=3,397 P=0,035). Yaşlıya ait riskler alt boyutunda sivil toplum sektöründe çalışan sosyal hizmet uzmanlarının bilgi düzeyinin kamu ve özel sektörde çalışanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, sivil toplum sektörünün yaşlılarla birebir çalışmayı ve özellikle yaşlılara odaklanan eğitimler ve projeler yürütmeyi daha fazla önemsemesinden kaynaklanıyor olabilir. Kamu sektöründe çalışan sosyal hizmet uzmanları özel sektörle kıyaslandığında daha yüksek bilgi düzeyine sahip olsa da, sivil toplum sektöründe çalışan sosyal hizmet uzmanları bu konuda daha yüksek bilgi düzeyine sahiptir. Sosyo-kültürel riskler alt boyutunda sivil toplum sektöründe çalışan sosyal hizmet

uzmanlarının bilgi düzeyinin (22,79) kamuda (21,11) ve özel sektörde çalışanlardan (19,94) yüksek olduğu ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (F=3,046 P=0,49).

Sivil toplum sektöründe çalışan sosyal hizmet uzmanlarının hem yaşlıya ait riskler hem de sosyo-kültürel riskler alt boyutlarında en yüksek bilgi düzeyine sahip olması, bu sektörün doğrudan yaşlı bireylerle çalışmasına bağlanabilir ve daha kapsamlı bilgiler gerektiren görevler üstlendikleri şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte sivil toplum sektörünün genellikle daha az bürokratik engelle karşılaştığı ve yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını bireysel olarak ele alma şansı bulduğu, bu durumun bilgi düzeylerini arttırabileceği söylenebilir. Özel sektörde çalışanların yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin tüm alt boyutlarda kamu sektörü ve sivil toplum sektöründe çalışanlara göre daha düşük olması, bu sektörde yaşlı istismarına yönelik bilgi ve farkındalığın daha az önceliklendirildiğini ve kâr odaklı anlayıştan kaynaklı bu alandaki eğitimlerin ve farkındalık çalışmalarının ihmal edilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Ancak hangi sektörde çalışırlarsa çalışsınlar sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarı ve ihmali konusunda farkındalıkları bulunmakta olup bu konudaki bilgi ve müdahale yaklaşımlarını kullanabilmektedirler. Lotfi (2020)'ye göre sosyal hizmet uzmanları yaşlı bireylerin aileleri ve bakım verenleri ile iş birliği içinde çalışmakta olup yaşlıların ihtiyaçlarını karşılamayı ve yaşam kalitelerini artırmayı amaçlamaktadırlar. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı bireylerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güçlenmesi için önemli bir role sahip oldukları belirtilmektedir (Kök, 2024).

Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri meslekte geçirdikleri süreye göre değişiklik göstermekte ve bu değişim alt boyutlarda farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Bu değişim Tablo 6'da detaylı bir biçimde sunulmuş olup sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri ile çalışma süreleri arasında yaşlıya ait riskler alt boyutu ve sosyo-kültürel riskler alt boyutunda anlamlı fark tespit edilirken bakım verene ait riskler alt boyutunda ise çalışma süresine göre bilgi düzeyi ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 6. SHU'ların Çalışma Sürelerine Göre Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeyleri

Çalışma Süresi	Ölçek Toplam Puan				Yaşlıya Ait Riskler				Bakım Verene Ait Riskler				Sosyo-kültürel Riskler			
	Ort	Std. Hata	F veya t testi	sig.	Ort	Std. Hata	F veya t testi	sig.	Ortalama	Std. Hata	F veya t testi	sig.	Ortalama	Std. Hata	F veya t testi	sig.
0-8 yıl	69,73	0,04	F=4,453	P=0,004	24,13	0,05	F=4,874	P=0,003	23,91	0,05	F=2,099	P=0,101	21,69	0,05	F=3,214	P=0,023
9-16 yıl	68,44	0,04			23,71	0,05			24,04	0,05			20,69	0,07		
17-24 yıl	70,56	0,06			23,70	0,08			24,81	0,08			22,04	0,08		
25 yıl ve üzeri	66,49	0,04			22,54	0,06			23,43	0,05			20,52	0,06		

Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyi ortalamaları 0-8 yıl arası çalışanlarda 69,73; 9-16 yıl arası çalışanlarda 68,44; 17-24 yıl arası çalışanlarda 70,56; 25 yıl ve üzeri çalışanlarda 66,49 puan olarak ölçülmüş olup bilgi düzeyleri çalışma sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık

göstermektedir ($F=4,453$ $P=0,004$). Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin 0-8 yıl ve 17-24 yıl çalışma deneyimi ile 25 yıl ve üzeri çalışma deneyimi arasında farklılaştığı tespit edilmiştir. 17-24 yıl mesleki deneyimi olanların bilgi düzeylerinin (70,56) en yüksek olması, bu grubun hem deneyim hem de güncel bilgiye erişim açısından avantajlı bir konumda olduğunu göstermekle birlikte sosyal hizmet uzmanlarının genel bilgi düzeyleri arasındaki bu farklar, meslekte daha kısa süre çalışanların daha güncel bilgiye sahip olduğunu ve meslekte geçen süre arttıkça düşüş yaşadığını göstermektedir. Nitekim Tablo 7’de görüleceği üzere araştırma kapsamında sosyal hizmet uzmanlarının yaşları ile yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşları arttıkça yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyleri azalmaktadır.

Tablo 7. SHU’ların Yaşları ile Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeyleri Arasındaki İlişki

Korelasyon						
	Yaş	SHU Olarak Geçen Süre	Ölçek	Yaşlıya Ait Riskler	Bakım Verene Ait Riskler	Sosyo Kültürel Riskler
Yaş	1	,931*	-,116	-,170*	-,018	-,077
SH Uzmanı Olarak Geçen Süre	,931**	1	-,163**	-,208*	-,050	-,115
Ölçek	-,116	-,163**	1	,779**	,784*	,776*
Yaşlıya Ait Riskler	-,170**	-,208**	,779**	1	,487*	,345*
Bakım Verene Ait Riskler	-,018	-,050	,784**	,487**	1	,408*
Sosyo Kültürel Riskler	-,077	-,115	,776**	,345**	,408**	1

* $P<0,05$

Araştırma bulgularına göre meslekte geçirilen sürenin yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyiyle ters yönlü ilişki göstermesi oldukça dikkat çekicidir. Tablo 8’de sunulan regresyon analizi sonuçları, meslekte geçirilen her 1 yılın yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeyinde 0,06 birimlik azaltmaya neden olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 8. Meslekte Geçen Sürenin Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeyine Etkisi

	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standart Katsayılar	t	Sig.
	B	Std. Hata	Beta		
Sabit	3,890	,038		102,846	,000
Süre	-,006	,002	-,163	-2,744	,006

Tablo 9. Model Özeti

Model Özeti										
Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std Hata	Değişim					Durbin-Watson
					R Kare	F	sd1	sd2	Sig. F	
1	,163 ^a	,026	,023	,37598	,026	7,532	1	277	,006	2,139

Tablo 9’da yer alan model özeti incelendiğinde R² değeri 0,026; düzeltilmiş R² değeri 0,023 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgu, bağımlı değişkendeki toplam varyansın yalnızca % 2,3’ünün modelde yer alan bağımsız değişken tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 10’da yer alan ANOVA (Varyans Analizi) tablosu incelendiğinde, regresyon modelinin genel olarak anlamlı olduğu görölmektedir. Bu durum, modelde yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve regresyon katsayılarının sıfırdan farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 10. ANOVA Tablosu

ANOVA					
	Kareler Toplamı	Serbestlik Der.	Kareler Ort.	F	Sig (P)
Bağlanım	1,065	1	1,065	7,532	,006
Artık	39,157	277	,141		
Toplam	40,221	278			

Uzun süreli meslek hayatının bilgi düzeyini koruma veya artırma açısından beklenenden farklı bir sonuca işaret etmesi, mesleki tükenmişlik ve motivasyon kaybının bilgi düzeyini olumsuz etkileyebildiğini göstermektedir (Freudenberger, 1974; Maslach vd., 2001). Bu durum uygulamanın rutinleşmesi veya sosyal hizmet uzmanlarının yaş ilerledikçe yaşlı istismarı konusunda duyarsızlaşması ile bağlantılı olabilir. Meslekte geçen süre ile tükenmişlik arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar, meslekte geçen süre arttıkça tükenmişlik belirtilerinin, özellikle duygusal tükenmişliğin arttığını ve rutinleşmiş uygulamayı ve monotonluğu beraberinde getirdiğini göstermektedir (Maslach vd., 2016; Ayyash, 2021). Mesleki tükenmişlik dikkat ve farkındalığı azaltarak istismar belirtilerini fark etme becerisini olumsuz etkileyebilmektedir. Bununla birlikte uzun yıllar çalışmak rutinleşmeye ve belirli durumlara karşı duyarsızlaşmaya ve sosyal hizmet uzmanlarının uzmanların yaşlı istismarı gibi hassas konularda dikkatlerini ve hassasiyetlerini kaybetmelerine neden olabilmektedir.

Yaşlı bireylerle çalışmak beraberinde duygusal bir yük de getirmektedir. Yaşlılık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları, yaşlıların maruz kaldığı istismar veya ihmal gibi travmatik deneyimlere tanıklık etmekte olup bu durum ikincil travma ve empati yorgunluğuna yol açabilmekte ve duygusal yüklerini arttırmaktadır (Day vd., 2011; Killick vd., 2019). Benzer olarak İsrail’de sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarı ve ihmaline dair deneyimlerini ele alan bir araştırmada, sosyal hizmet uzmanları yaşlı istismarıyla çalışmanın zorluğunu ifade ederek duygusal yüklerinin arttığını, müdahaleler sırasında yoğun bir sorumluluk ve belirsizlik duygusu yaşadıklarını, tüm bunların stres ve kaygıya neden olduğunu vurgulanmışlardır (Band-Winterstein, Goldblatt & Alon, 2021). Bu bağlamda, araştırma kapsamında katılımcıların doğrudan yaşlılık alanında çalışma deneyimlerinin olup olmadığına da odaklanılmıştır. Ancak Tablo 11 incelendiğinde, yaşlılık alanında çalışma deneyimi olan sosyal hizmet uzmanları ile çalışma deneyimi olmayanlar arasında yaşlı

istismarına ilişkin bilgi düzeyi bakımından hem genel ortalama hem de alt boyutlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 11. SHU'ların Yaşlılık Alanında Çalışma Deneyimine Göre Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeyleri

Yaşlılık Alanında Çalışma Deneyiminiz Var mı?	Ölçek Toplam Puan					Yaşlıya Ait Riskler				Bakım Verene Ait Riskler				Sosyo-kültürel Riskler						
		Ort	Std Hata	F veya t testi	sig		Ort	Std Hata	F veya t testi	sig		Ortalama	Std Hata	F veya t testi	sig		Ortalama	Std Hata	F veya t testi	sig
	Evet	68,50	0,39	t=-0,35	P=0,972		23,50	0,53	t=-0,36	P=0,971		23,89	0,43	t=0,016	P=0,987		21,11	0,53	t=-0,056	P=0,955
Hayır	68,53	0,36					23,51	0,43				23,88	0,45				21,13	0,55		

Yaşlılık alanında çalışma deneyimi olan sosyal hizmet uzmanlarının, yaşlı istismarı gibi durumlarla daha sık karşılaşması beklenmesine rağmen, bu durumun bilgi düzeyine anlamlı bir şekilde yansımadığı görülmektedir. Bu durum yaşlılık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının uygulama sırasında yaşlı istismarıyla yeterince karşılaşmadığını veya bu konuya yeterince odaklanmadığını düşündürmektedir. Ayrıca, yaşlılık alanında çalışma deneyiminin bilgi düzeyine yansımaması sosyal hizmet uzmanlarının eğitim sürecinde yaşlı istismarı konusunun içerik ve uygulama açısından yetersiz kalmış olabileceğini akla getirmektedir. Bu bağlamda katılımcılara eğitimin herhangi bir aşamasında yaşlılık konusunda ders alıp almadıkları sorulmuştur. Katılımcıların % 88,5'i yaşlılıkla ilgili ders aldığını, % 11,5'i almadığını ifade etmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının büyük oranda yaşlılık ile ilgili ders aldıkları tespit edilmesine rağmen bilgi düzeylerinin ders alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği gözlemlenmiştir. Bu bulguya ilişkin detaylar Tablo 12'de sunulmaktadır.

Tablo 12. SHU'ların Yaşlılıkla İlgili Ders Alma Durumuna Göre Yaşlı İstismarına İlişkin Bilgi Düzeyleri

Eğitim Görürken (Sosyal Hizmet) Yaşlılıkla İlgili Herhangi Bir Ders Aldınız mı?	Ölçek Toplam Puan				Yaşlıya Ait Riskler				Bakım Verene Ait Riskler				Sosyo-kültürel Riskler				
		Ort	Std Hata	F veya t testi	sig	Ort	Std Hata	F veya t testi	sig	Ortalama	Std Hata	F veya t testi	sig	Ortalama	Std Hata	F veya t testi	sig
	Evet	68,46	0,38	t=-0,345	P=0,730	23,53	0,48	t=0,330	P=0,742	23,87	0,44	t=-0,335	P=0,738	21,07	0,54	t=-0,762	P=0,447
	Hayır	68,46	0,36			23,34	0,58			24,03	0,37			21,53	0,53		

Yaşlılıkla ilgili ders almış olan sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinde anlamlı bir fark gözlenmemesi, bu derslerin teorik bilgi kazandırmada yeterli olmakla birlikte pratik uygulamalara yeterince odaklanmamış olabileceğini düşündürmektedir. Bu bulgu, eğitim içeriklerinin daha fazla uygulamalı çalışmalar ve vaka temelli yaklaşımlarla desteklenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Bu araştırma sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak sosyal hizmet

uzmanlarının “sosyo-kültürel riskler” alt boyutuna ilişkin bilgi düzeylerinin diğerk alt boyutlara kıyasla daha düşük olduğu görölmüştür. Bu durum, yaşlı istismarının yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda sosyo-kültürel düzeyde de ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Nitekim yaşlı istismarını çok yönlü değerlendirebilmek ve yaşlı istismarıyla etkili bir şekilde mücadele edebilmek için yaşlıya ve bakım verene ait risklerin yanı sıra sosyo-kültürel riskleri de göz önünde bulundurmak önemli bir husustur.

Araştırma bulgularına göre kadın sosyal hizmet uzmanlarının erkek meslektaşlarına kıyasla yaşlı istismarına ilişkin daha yüksek bilgi düzeyine sahip olduğu görölmüştür. Bu sonuç, cinsiyetin empati ve farkındalık düzeyi üzerindeki etkisine ilişkin literatürü destekler niteliktedir. Öte yandan, eğitim düzeyi gibi diğerk demografik değişkenlerin bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması, bilgi düzeyinin daha çok mesleki uygulamalar ve bireysel özellikler doğrultusunda şekillendiğini düşündürmektedir.

Araştırma bulguları, sosyal hizmet uzmanlarının meslekte geçirdikleri süre arttıkça yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerinde düşüş yaşandığını göstermektedir. Bu durum, uzun süreli çalışmadan kaynaklı uygulamanın rutinleşmesi ve mesleki tükenmişlik gibi faktörlerin bilgi düzeyini olumsuz etkileyebileceğine işaret etmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarıyla ilgili bilgi düzeylerinin genel olarak çalışılan sektörden bağımsız olduğu ancak yaşlıya ait riskler alt boyutunda sivil toplum sektöründe çalışan sosyal hizmet uzmanlarının bilgi düzeyinin kamu ve özel sektörde çalışanlara göre daha yüksek olduğu görölmüştür. Bu durumun sivil toplum sektörünün doğrudan bireylerle çalışmayı ve farkındalık artırıcı programlar düzenlemeyi önceliklendirmesiyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

Yaşlılık alanında çalışma deneyimi veya yaşlılıkla ilgili ders alma durumunun bilgi düzeyi üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu, bu durumun alınan derslerin genel bir farkındalık yarattığını ancak pratik uygulamalara yeterince odaklanmadığını göstermektedir.

Araştırma bulguları doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

1. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi düzeylerini artırmak için yaşlı istismarı olgusunu çok yönlü olarak ele alan, uygulama odaklı mesleki eğitim programları düzenlenmelidir.
2. Yaşlı istismarıyla ilgili özellikle sosyo-kültürel risklere yönelik farkındalık artırıcı eğitim programlarına ağırlık verilmelidir.
3. Uygulamada rutinleşmenin ve mesleki tükenmişliğin önüne geçmek adına sosyal hizmet uzmanlarına yönelik destekleyici politikalar oluşturulmalı ve süpervizyon ve psikososyal destek mekanizmaları geliştirilmelidir.
4. Lisans ve lisansüstü sosyal hizmet eğitiminde yaşlı istismarı konusuna hem teorik hem de pratik açıdan mutlaka yer verilmelidir.
5. Sivil toplum deneyiminin kamu ve özel sektörle paylaşımının sağlanması adına sektörel iş birliği artırılmalıdır.

Bu çalışma, sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini artırmaya yönelik girişimler için önemli bir referans niteliği taşımaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı istismarına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini şekillendiren bireysel, kurumsal ve yapısal faktörlerin daha kapsamlı şekilde ortaya konulması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdi, A., Tarjoman, A. & Borji, M. (2019). Prevalence of elder abuse in Iran: A Systematic review and meta-analysis. *Asian Journal of Psychiatry*, 39, 120-127.
- ACE (Advocacy Centre for the Elderly) & CLOE (Community Legal Education Ontario) (2019). Elder abuse: The hidden crime. <https://www.cleo.on.ca/wp-content/uploads/elderab.pdf>
- Akten, S. (2018). Yaşlıların ihmal ve istismarında ailenin rolü (İstanbul ili örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Almakki, Z.E., Alshehri, S.Z. & Abdel Wahab, M.M. (2020). Knowledge and attitudes regarding elder abuse in the community, Eastern Province Saudi Arabia. *BMC Geriatr*, 20(85).
- Arpacı, F., & Bakır, B. (2017). Yaşlı istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(4), 692-703.
- Artan, T. (2013). Huzurevinde kalmakta olan yaşlılarda aile içi istismar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 109-122.
- Arun, Ö. (2014). 'Que Vadis' Türkiye? 2050'ye doğru yaşlanan Türkiye'yi bekleyen riskler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 1-12.
- Ayyash, A. (2021). Burnout among medical social workers: The relationship between job tenure and emotional exhaustion. *Journal of Social Work in Health Care*, 60(3), 245-260.
- Band-Winterstein, T., Goldblatt, H. & Alon, S. (2014). Giving voice to 'Age at the Edge': A challenge for social workers intervening with elder abuse and neglect. *Journal of Family Violence*, 29, 797-807.
- Band-Winterstein, T., Goldblatt, H. & Alon, S. (2021). Social workers' encounters with elder abuse and neglect: Giving meaning to their experiences. *The British Journal of Social Work*, 51(2), 564-582. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa165>
- Baker, A. (1975). Granny battering. *Modern Geriatric*, 8, 20-24.
- Bennett, G. & Kingston, P. (1993). *Elder Abuse: Concepts, theories and interventions*. Chapman and Hall.
- Block, M. R. & Sinnott, J. D. (1979). Battered elder syndrome: An exploratory study. Center on Aging, University of Maryland. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/battered-elder-syndrome-exploratory-study>
- Burston, G.R. (1975). Granny battering. *British Medical Journal*, 3, 592. <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.3.5983.592-a>
- Buz, S. (2015). Buz, S. (2015). Yaşlı bireylere yönelik yaş ayrımcılığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 268-278. <https://doi.org/10.17755/esosder.89453>
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Yayıncılık.
- Choi, N. G. & Mayer, J. (2000). Elder abuse, neglect, and exploitation: Risk factors and prevention strategies. *Journal of Gerontological Social Work*, 33(2), 5-25.
- Cooper, C., Maxmin, K., Selwood, A., Blanchard, M. & Livingston, G. (2009). The sensitivity and specificity of the Modified Conflict Tactics Scale for detecting clinically significant elder abuse. *International psychogeriatrics*, 21(4), 774-778.
- Cox, C. & Pardasani, M. (2017). Aging and human rights: A rights-based approach to social work with older adults. *Journal of Human Rights and Society Work*, 2, 98-106.
- Çay, M. (2023). Sosyal hizmet uzmanlarının bilimsel araştırma yapma kaygıları ve bilimsel araştırmaya yönelik tutumları üzerine nicel bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(3), 705-725.
- Çetinkaya Büyükbodur, A. & Kayma, D. (2020). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinde empati düzeyinin sosyal adalet savunuculuğuna etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(70), 911-915.
- Çiftçi, H., Bostancı Daştan, N. & Kaya, F. (2020). Acil servisin bilinmeyen-görülmeeni: Yaşlı istismarı. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(3), 213-220.

- Daşbaşı, S. (2014). 65 yaş üstü bireylerin aile içi yaşlı istismarı konusundaki değerlendirmeleri. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.
- Daşbaşı, S. ve Işıkkhan, V. (2019). Elder abuse in Turkey and associated risk factors. *Journal of Social Service Research*, 45(5), 739-749.
- Dedeli, Ö., Yıldız, E. & Kıyañçicek, Z. (2013). Perceptions of elder abuse, neglect and attitudes toward ageism: volunteers public non-health staff and tradesmen in Manisa/Turkey. *Journal of Gerontology and Geriatric Research*, 2 (2), 1-9.
- DPT (2007). *Türkiye’de yaşlıların durumu ve yaşlanma ulusal eylem planı*. Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.
- Dong, X., Chen, R., Chang, E. S., & Simon, M. (2013). Elder abuse and psychological well-being: A systematic review and implications for research and policy: A mini review. *Gerontology*, 59(2), 132-142.
- Donovan, K. & Regehr, C. (2010). Elder abuse: Clinical, ethical, and legal considerations in social work practice. *Clinical Social Work Journal*, 38(2), 174-182.
- Fearing, G., Sheppard, C. L., McDonald, L., Beaulieu, M., & Hitzig, S. L. (2017). A systematic review on community-based interventions for elder abuse and neglect. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 29(2-3), 102-133.
- Felton, E. M. & Polowy, C. I. (2015). Social workers and elder abuse. https://naswal.socialworkers.org/Advocacy/Legislative-Affairs/Social-Workers-and-Elder-Abuse?utm_source=chatgpt.com
- Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159-165.
- IFSW (2008). Ageing and older adults. <https://www.ifsw.org/ageing-and-older-adults/>
- Gil, A. P., Kislaya, I., Santos, A. J., Nunes, B., Nicolau, R. & Fernandes, A. A. (2015). Elder abuse in Portugal: Findings from the first national prevalence study. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 27(3), 174-195.
- Güldalı, O. & Şatıroğlu Güldalı, P. (2022). Sosyal sınıf temelli insan hakları ve hak ihlalleri: Sosyal hizmet disiplinine dair çıkarımlar. İçinde Abdullah Işık (Ed.), *Türkiye’de insan hakları ve sosyal hizmet: Yaklaşım ve uygulama* (s.371-394). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güldalı, O. & Çamur, G. (2024). Sosyal hizmet araştırması üzerine yeniden düşünmek: Eleştirel bir değerlendirme. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 129-142. 10.61861/spshcd.1548098
- Işıkkhan, V., Erbay, E., Akçay, S., & Ege, A. (2016). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin mezuniyet sonrası gelecek planları: Ankara, Başkent ve Hacettepe Üniversitesi örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 7- 14.
- İşıl Gül, İ. (2018). Yaşlı bireylere insan hak ve özgürlükleri perspektifinden bir bakış. İçinde Alan Duben (Der.), *Yaşlanma ve yaşlılık: Disiplinlerarası bakış açıları* (s.111-131). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Johannesen, M., & LoGiudice, D. (2013). Elder abuse: a systematic review of risk factors in community-dwelling elders. *Age and Ageing*, 42(3), 292-298.
- Kalaycı, S. & Erkoç, B. (2023) Yaşlılarda yalnızlık algısının sosyal hizmet perspektifi ile incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(61), 787-806. DOI:10.21560/spcd.vi.1239556
- Karakaya, C., & Işıkkhan, V. (2023). Yaşlı bireylerin sosyal dışlanma durumlarının ve sosyal problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (21), 89-109. <https://doi.org/10.46218/tshd.1213310>
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kıraç, R., & Kalaycı Kırloğlu, H. İ. (2021). Bilinçli farkındalık ve empatik eğilimin, eleştirel düşünme eğilimine etkisi: Sağlık yönetimi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 95-104.
- Kissal A. & Beşer, A. (2009). Yaşlı istismar ve ihmalinin değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(4), 357-364.

- Killick, C., Kirk, C. A., McAllister, A. & Taylor, B. (2019). Social workers' perceptions of restorative approaches with families in cases of elder abuse: A qualitative study. *The Journal of Adult Protection*, 21(3), 190-200. <https://doi.org/10.1108/JAP-12-2018-0029>
- Kök, H. (2024). Yaşlı ihmal ve istismarına yönelik sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 815-832. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.1397356>
- Lachs, M. S. & Pillemer, K. A. (2015). Elder abuse. *The New England Journal of Medicine*, 373(20), 1947-1956.
- Lotfi, S. (2020). Yaşlı istismarı ve ihmaliine yönelik sosyal hizmet müdahalesi ve yaklaşımları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1436-1452.
- Lök N. (2015). Türkiye'de yaşlı istismarı ve ihmali: Sistematik derleme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(2), 149- 156. doi:10.5455/cap.20140714124315
- Manoj, H. R. (2017). Elderly abuse: The need for social work intervention. *Journal of the Indian Academy of Geriatrics*, 13(3), 106-111.
- Marshall, K., Herbst, J., Girod, C., & Annor, F. (2020). Do interventions to prevent or stop abuse and neglect among older adults work? A systematic review of reviews. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 32(5), 409- 433.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 397-422. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.397>.
- Maslach, C., & Leiter, M. P. (2016). Understanding the burnout experience: Recent research and its implications for psychiatry. *World Psychiatry*, 15(2), 103-111. <https://doi.org/10.1002/wps.20311>
- Nazlier-Keser, E.N. (2019). Türkiye'de yaşlı yoksulluğu sorununa yönelik bir değeriendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 739-764.
- Özer, N. (2023). Sağlık çalışanları için yaşlı istismarı ve ihmali riski ve belirtilerini tanılama ölçekleri'nin geliştirilmesi. Yayımlanmamış doktora tezi, Gaziantep Üniversitesi.
- Öztürk, H. (2015). *Yaşlanma ve kırsal yaşlılık: Mevcut durum raporu*. Kalkınma Atölyesi.
- Penhale, B. (1993). The abuse of elderly people: Considerations for practice. *The British Journal of Social Work*, 23(2), 95-112.
- Penhale, B. (2008). Elder abuse in the United Kingdom. *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 20(2), 151-168.
- Pillemer, K., Burnes, D., Riffin, C. ve Lachs, M. S. (2016). Elder abuse: Global situation, risk faktors, and prevention strategies. *The Gerontologist*, 56(2), 194-205.
- Poole, C. & Rietschlin, J. (2012). Intimate partner victimization among adults aged 60 and older: An analysis of the 1999 and 2004 general social survey. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 24(2), 120-137.
- Ray, M., Bernard, M., & Phillips, J. (2009). *Critical issues in social work with older people*. Palgrave Macmillan.
- Rovi, S., Chen, P. H., Vega, M., Johnson, M. S. & Mouton, C. P. (2009). Mapping the elder mistreatment iceberg: U.S. hospitalizations with elder abuse and neglect diagnoses. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 21(4), 346-359.
- Schuster, I. & Krahé, B. (2016). Abuse of elders living at home: A review of recent prevalence studies. *International Journal of Behavioral Science*, 11(2), 93-108.
- United Nations (2002). Political declaration and Madrid international plan of action on aging. <https://www.un.org/esa/socdev/documents/ageing/MIPAA/political-declaration-en.pdf>
- WHO (2002a). *Active ageing: A policy framework*. Geneva: World Health Organization.
- WHO (2002b). *The Toronto declaration on the global prevention of elder abuse*. Geneva: World Health Organization.
- WHO (2008). *A global response to elder abuse and neglect*. Geneva: World Health Organization.
- WHO & INPEA (2002). *Missing voices: Views of older persons on elder abuse*. Geneva: World Health Organization.

- Williams, J.L., Davis, M. & Acierno, R. (2017). Global prevalence of elder abuse in the community. In Dong, X. (eds), *Elder abuse: Research, practice and policy* (pp. 45-65). Springer
- Yaffe, M. J., Wolfson, C., Lithwick, M. & Weiss, D. (2008). Development and validation of a tool to improve physician identification of elder abuse: The elder abuse suspicion index (EASI)©. *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 20(3), 276-300.
- Yan, E., To, L., Wan, D., Xie, X., Wong, F., & Shum, D. (2022). Strategies to build more effective interventions for elder abuse: A focus group study of nursing and social work professionals in Hong Kong. *BMC Geriatrics*, 22(978). <https://doi.org/10.1186/s12877-022-03682-4>
- Yaşlanma Vizyon Belgesi (Tarihsiz). https://www.aile.gov.tr/media/133623/yaşlanma_viz-yon_belgesi.pdf
- Yon, Y., Mikton, C. R., Gassoumis, Z. D. & Wilber, K. H. (2017). Elder abuse prevalence in community settings: A systematic review and meta-analysis. *Lancet Glob Health*. 5(2), 147-156.
- Yon, Y., Ramiro-Gonzalez, M., Mikton, C. R., Huber, M. & Sethi, D. (2019). The prevalence of elder abuse in institutional settings: A systematic review and meta-analysis. *European Journal of Public Health*, 29 (1), 58-67.
- Zengin, O., & Çalış, N. (2017). Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamaları ve çalışma koşulları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 47-66.